

Ivan Náprstek, Schwarzenberská stavební kancelář a její činnost v druhé polovině 19. století, disertační práce, Fakulta filozofická Univerzity Pardubice 2024

Posudek oponenta disertační práce

Disertační práce Ivana Náprstka se věnuje působení Schwarzenberské stavební kancelář v druhé polovině 19. století s důrazem na jižní Čechy, kde se nacházela většina schwarzenberských velkostatků a kde se také projevila nejvýrazněji její činnost. Téma to není zcela nové. V devadesátých letech se stalo důležitou částí knihy *Století dědiců a zakladatelů* historika architektury Jindřicha Vybírala, na nějž později navázali další autoři a autorky. Josefína Frýbová publikovala stručný přehled realizací Damase Deworetzkeho a Jana Sedláčka. Této osobnosti věnovala pozornost ve své studii ve *Zprávách památkové péče* také Jana Marešová. Architekturu schwarzenberských hospodářských dvorů se zabýval Jan Žižka a sakrálními stavbami ve své diplomové práci Jiří Vácha. Autor disertace však ukázal, že bohatství schwarzenberských archívů je bezedné. Právě dosud neprobádaná matérie z fondů Státního oblastního archivu Třeboň tvoří základ jeho heuristiky. Opírá se o rozsáhlý soubor pramenů, který tvořily především stavební plány, účetní knihy a správní dokumenty schwarzenberské provenience. V této oblasti je práce systematická a precizní, což přispívá k její značné faktografické hodnotě.

Autor si kladl ve své disertaci za cíl popsat strukturu schwarzenberské stavební správy, její personální obsazení, rozhodovací procesy a architektonickou produkci, a to v kontextu širších proměn šlechtického hospodaření v habsburské monarchii po roce 1848. Základní badatelské otázky jsou bezesporu relevantní, zpracování však vykazuje určitou nevyváženost. Interpretačně pak vychází především z již zmíněné Vybíralovy práce, která definovala takzvaný schwarzenberský sloh. Schází mi ale doklady o hlubší orientaci v problematice historismu v architektuře devatenáctého století a stejně tak proměny postavení šlechty v období modernizace.

Struktura práce je logická, avšak ne zcela vyvážená. Zatímco některé kapitoly jsou důkladně promyšlené a podložené kvalitní prací s prameny, jiné působí nedokončeně nebo se jeví být naopak poněkud nadbytečné. Část o dějinách Schwarzenbergů je zbytečně rozvláčná a zachází hluboko do historie, aniž by to mělo přímou vazbu na hlavní téma. Autor se soustředí na vývoj rodu již od středověku, přestože pro práci by stačilo stručné

shrnutí relevantních informací potřebných pro další interpretaci. Navíc postrádám znalost řady titulů starší i novější literatury týkající se rodové historie Schwarzenbergů.

Naopak klíčové části o správním fungování schwarzenberské stavební kanceláře a jejím vztahu k jednotlivým panstvím jsou méně rozpracované. Zde by bylo vhodné doplnit podrobnější analýzu ekonomických a administrativních mechanismů, které ovlivňovaly stavební aktivity rodu. Oceňuji však biogramy nejvýznamnějších osobností, které působily v tomto úřadě, i přehlednou tabulku v příloze.

Jádrem práce je analýza několika vybraných stavebních projektů, včetně rozsáhlých přestaveb zámku Hluboká, rekonstrukce zámku Vimperk a vybudování několika patronátních kostelů. Práce rozebírá jednotlivé fáze stavby, technologické postupy, použité materiály a stavební technologie. Je zdůrazněna snaha Schwarzenbergů o kombinování tradičních stavebních technik s moderními inovacemi. Analyzuje se také vztah mezi stavební činností a ekonomickými podmínkami.

Kvalitu případových studií věnovaných přestavbě zámku Vimperk a obnově farnosti Krč u Protivína je třeba zvláště ocenit. V těchto pasážích autor detailně analyzuje konkrétní stavební procesy, technické aspekty projektů i jejich širší souvislosti, což významně přispívá k hodnotě práce. Příklad Vimperka ukazuje, jak byla aristokratická rezidence přetvářena na správní centrum velkostatku, zatímco studie o Krči nabízí cenný pohled na schwarzenberský církevní patronát a jeho praktické dopady na regionální architekturu. Tyto kapitoly jsou jednoznačně nejkvalitnějšími částmi práce a dokazují autorovu schopnost detailní analýzy konkrétního stavebního kontextu.

K tématům spíše jen naznačeným, které však považuji za nosné a hodné širšího zpracování, patří vztah schwarzenberských stavitelů k památkové péči. Že se jedná o problematiku hodnou pozornosti, svědčí popis sporu Jana Sedláčka s vídeňskou Centrální komisí pro ochranu památek, který se týkal obnovy kostela sv. Alžběty v Protivíně.

Práce Ivana Náprstka představuje důležitý příspěvek k poznání stavební činnosti nejvýznamnějšího českého aristokratického rodu v období modernizace. Autor odvedl především kvalitní heuristickou práci s nevydanými prameny. Hlavním problémem předložené disertace je však její částečná nevyváženost a jisté metodologické neukotvení. Zatímco konkrétní případové studie jsou na velmi dobré úrovni, obecnější kapitoly jsou buď nadbytečně obsáhlé, nebo naopak nedostatečně propracované. Vytknout musím

bohužel i řadu překlepů a několik faktografických chyb. Pokud má být práce publikována jako odborná monografie, je nezbytné provést její důkladnou revizi.

Disertační práce prokázala schopnost samostatné vědecké práce Ivana Náprstka a navzdory uvedeným výhradám ji doporučuji obhájobě.

V Českých Budějovicích 4. února 2025

Mgr. Zdeněk Bezecný, Ph.D.